

Jesaja 40,1-11

Vertaling

- 1 'Troost, troost mijn volk'
zegt jullie God
- 2 'spreek tot het hart van Jeruzalem
en roep tot haar
dat haar dienst voldaan is,
dat haar schuld betaald is,
dat ze uit de hand van JHWH dubbel heeft ontvangen,
voor al haar zonden.'
- 3 Een stem van iemand die roept:
'Maak in de woestijn vrij
de weg van JHWH,
effen in de steppe
een heerbaan voor onze God.
- 4 Ieder dal moet worden verheven,
iedere berg of heuvel moet worden verlaagd;
wat hobbelig is, moet vlak worden,
wat vol glooiingen is, een vallei.
- 5 Dan zal de heerlijkheid van JHWH geopenbaard worden;
alle vlees tezamen zal zien
dat de mond van JHWH heeft gesproken.¹
- 6 Een stem die zegt: 'Roep!'
Dan zal iemand zeggen: 'Wat zal ik roepen?
Alle vlees is gras
en al zijn betrouwbaarheid² ervan is als een veldbloem.
- 7 Het gras verdort
de bloem verwelkt,
want de adem van JHWH waaide ertegen.'
- 'Zeker, gras, dat is het volk:
- 8 het gras verdort, de bloem verwelkt

---

¹ Wat de mond van JHWH heeft gesproken, wordt geformuleerd in 40,1-2 (= 'zegt jullie God').

² Karel Deurloo, zie zijn vertaling van Jes. 40,1-11 op de website van de Dirk Monshouwerstichting, vertaalt דָּבָר met 'innemenheid', Annemarieke van der Woude (*Geschiedenis van de terugkeer*, 60), vertaalt דָּבָר met 'luister'. Fokkelman, 'Stylistic Analysis', 79, vat דָּבָר op als 'firmness'. Hij volgt daarin L.J. Kuiper, 'The Meaning of *ḥasdō* in Is XL,6', *Vetus Testamentum* 13 (1963), 489-492. In de Hebreeuwse woordenboeken ontbreken deze betekenissen. J.L. Koole, *Jesaja II: Deel I Jesaja 40-48* (COT), Kampen: Kok 1985, 33, geeft דָּבָר weer met 'verbondenheid', maar legt niet uit hoe deze betekenis zich verhoudt tot v. hetgeen in v. 8c gezegd wordt. Met A. Schoors, *Jesaja uit de grondtekst vertaald en uitgelegd* (BOT), Roermond: J.J. Romen & Zonen 1972, 247, pleit ik voor de 'eerste' betekenis van דָּבָר, en dus voor de betekenis 'betrouwbaarheid'. Die is niet groot, zoals uit het vervolg blijkt, de adem van JHWH hoeft er maar over heen te gaan (vgl. 40,24), en dan is het vlees er niet meer, in tegenstelling tot het woord van God, dat altijd tot stand komt. Alle vlees zal dus zien dat het waar is wat JHWH's mond heeft gesproken.

maar het woord³ van onze God komt tot stand, eeuwig.’⁴

- 9 ‘De hoge berg, beklim, jij, die,
vreugdeboodschapster Sion!
Verhef met kracht je stem
vreugdeboodschapster Jeruzalem,
verhef die, vrees niet.
Zeg tegen de steden van Juda:
“Zie, jullie God!
- 10 Zie, mijn Heer, JHWH; met sterkte komt Hij:
zijn arm, waarmee Hij heerst!
Zie, zijn loon is bij Hem
zijn vergoeding is vóór Hem:
- 11 als een herder weidt Hij zijn kudde.
Met zijn arm verzamelt Hij
de lammeren en draagt ze in zijn schoot,
zogenden leidt Hij met zorg.”⁵

Kanttekeningen

(1) Er klinken in Jesaja 40,1-11 vier stemmen: ‘zegt jullie God’ (v. 1b), een stem roept (v. 3a), ‘een stem zegt’ (v. 6a) en ‘dan zegt iemand’ (v. c). (Daarna volgen er steeds imperatieven: twaalf in getal). Op basis daarvan kan je zeggen dat Jesaja 40,1-11 op vier haakjes hangt.

(2) De perikoop bestaat uit vier strofen: a. vv. 1-2 (‘jullie God’) – b. vv. 3-5 (‘onze God’) – b’ vv. 6-8 (‘onze God’) – a’ vv. 9-11 (‘jullie God’).

(3) Het zijn een aantal (vier!) korte flitsen die we hier te zien krijgen, beter nog, die we hier te horen krijgen. In elke flits krijgen we een aspect van God te zien: zijn hand (vv. 1-2), zijn mond (vv. 3-5), zijn adem (vv. 6-8), zijn arm en schoot (vv. 9-11). Als het om de heerlijkheid van JHWH gaat, dan gaat het om zijn lichamelijke (!) verschijning.

(4) De eerste en de vierde strofe corresponderen met elkaar: dat aan haar dienst voldaan is en dat haar schuld betaald is, wordt in de vierde strofe zichtbaar, want dan komt hij met het loon voor de dienst en met de vergoeding voor de schuld. Het dubbele waarover in 40,2 gesproken werd, wordt zichtbaar in het loon en de vergoeding.

(5) De tweede en de derde strofe staan in nauwe relatie tot elkaar corresponderen ook met elkaar. De derde strofe gaat in op het slot van de tweede strofe: ‘en alle vlees tezamen zal zien dat de mond van JHWH heeft gesproken’. Waar de tegenstem alle nadruk legt op het probleem van ‘alle vlees’: zijn vergankelijkheid, daar legt de andere stem alle nadruk op het blijven bestaan van het woord van onze God (zie 40,1-2, dat de mond van JHWH heeft gesproken).

(6) Twee maal is er een stem die zegt: ‘Roep’ (v. 40,2b en 40,6b). De eerste keer is duidelijk wat de stem moet roepen: ‘dat haar dienst voldaan is, dat haar schuld betaald is, dat

³ ‘Het woord’, zie 40,1-2: ‘zegt uw God’.

⁴ KB, 832 rangschikt het hier gebruikte verbum onder betekenis 6. ‘Bestand haben’ = ‘blijven bestaan’, ‘(voort)dueren’ (zie 1 Sam. 13,14; 24,21; Jer. 44,28; Am. 7,2; Nah. 1,6). Maar voor passender houd ik de betekenis ‘tot stand komen’ vgl. Jes. 8,10; 44,26; 46,10 (zo ook W.A.M. Beuken, *Jesaja: Deel IIA* (POT), Nijkerk: Uitgeverij G.F. Callenbach 1979, 25-26).

⁵ ‘(Ge)leiden’, zie Ex. 15,13; Jes. 40,11; 49,10; 51,18; Ps. 23,2; 31,4.

ze uit de hand van JHWH dubbel en dwars voor al haar zonden heeft ontvangen, 40,2c-f). Maar wat de ander moet roepen, Dat is ook de vraag van de degene die antwoord geeft. Die formuleert een bezwaar gezien de vergankelijkheid van alle vlees. Op dat bezwaar wordt vervolgens ingegaan: alle vlees mag inderdaad vergankelijk, niet duurzaam zijn, dat geldt echter niet voor het woord van onze God; dat woord blijft voor eeuwig bestaan. Dat antwoord maakt vervolgens de weg vrij om inhoud te geven aan de roep: ‘De hoge berg, beklim, jij, die, vreugdeboodschapster Sion! Verhef met kracht je stem, vreugdeboodschapster Jeruzalem! Verhef die, vrees niet. Zeg tegen de steden van Juda: ...’

(7) Voor Advent: Hij komt, zie Jesaja 40,10, maar daar gaat wel een stem die roept aan vooraf. Voor zijn komst moet wel eerst de weg vrij gemaakt worden, en een heerbaan aangelegd worden. De vierde strofe veronderstelt dat aan de oproepen in de tweede strofe: ‘Maak in de woestijn de weg vrij voor JHWH, effen in de steppe een heerbaan voor onze God’ gehoor is gegeven.

Vierdag: 2^e Advent, 10-12-2023

Vertaler: Nico Riemersma